

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
og sjøfarts- og fiskerikomiteen

Fellesmøte fredag den 23. mai 1975 kl. 09.00

[124] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
og sjøfarts- og fiskerikomiteen
Fellesmøte fredag den 23. mai 1975 kl. 09.00.**

Møtet ble ledet av formannen i utenriks- og konstitusjonskomiteen, Tor Oftedal.

Til stede var:

Fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite:

Per Borten, Arne Kielland, Lars Korvald, Odd Lien, Aase Lionæs, Otto Lyng, Odvar Nordli, Tor Oftedal, Erland Steenberg, Arne Nilsen (for Stokkeland), Kolbjørn Stordrange (for Thyness), Kåre Willoch, Finn Gustavsen, Svenn Stray, Torstein Tynning (for Hysing-Dahl), Rolf Fjeldvær, Berge Furre, Valter Gabrielsen, Johan Østby, Kåre Kristiansen, Håkon Kyllingmark, Johan A. Vikan, Jakob Aano.

Fra sjøfarts- og fiskerikomiteen:

Ottar Brox, Hermund Eian, Odin Hansen, Karl Klevstad og Steiner Kvalø.

Av Regjeringens medlemmer var til stede:

Utenriksminister Knut Frydenlund og havrettsminister Jens Evensen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Pers. sekretær Arne Treholt, underdirektør Helge Vindenes, byråsjef Per Tresselt, byråsjef Odvar Mosnesset og ekspedisjonssjef Knut Hedemann.

Videre var til stede komiteens faste sekretær B. Stangholm.

D a g s o r d e n :

Havrettskonferansen og det videre opplegg i fiskerigrense-saken.
Redegjørelse av havrettsminister Jens Evensen.

[125] **Formannen:** Fellesmøte mellom den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen er innkalt på anmodning av statsministeren for å motta en redegjørelse av havrettsminister Jens Evensen om havrettskonferansen og det videre opplegg i fiskerigrensesaken.

Jeg gjør allerede nå oppmerksom på at det er mulig – det er ikke helt klart – at utenriksministeren vil innfinne seg senere under møtet med et par saker som han ønsker å ta opp i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite, men det kan vi eventuelt komme tilbake til hvis det blir aktuelt.

Jeg gir straks ordet til havrettsminister Jens Evensen.

Statsråd Jens Evensen: Jeg viser til den orientering jeg gav i den utvidede komite den 18. april om arbeidet i konferansen fram til den dato. Det er vel naturlig at jeg nå umiddelbart etter konferansen kommer med en supplerende orientering for å bringe komiteen à jour med utviklingen fram til slutten av konferansen.

Det vil ikke bli fremlagt noe skriftlig notat for denne orienteringen. Derimot vil det i dag bli distribuert et tilstrekkelig antall eksemplarer av den såkalte Evensen-gruppens artikkelforslag når det gjelder økonomiske soner, og et visst antall

eksemplarer på engelsk av fellestekster for et traktatutkast, som vil være til komiteens disposisjon.

Når det gjelder arbeidet under konferansen, har jeg allerede under forrige møte nevnt at arbeidet konsentrerte seg i tre hovedkomiteer pluss i visse arbeidsgrupper. Førstekomite arbeider med problemene om det internasjonale havbunnregime, dvs. regimet til havbunnen på de store havdyp, og i den internasjonale organisasjon som er påtenkt i den forbindelse.

Tredjekomite arbeider med to andre spesielle spørsmål, havforurensning og vitenskapelige undersøkelser.

Annenkomite har alle andre problemer i forbindelse med havretten. Det vil på mange måter si at annenkomite i hvert fall for oss framtrer som en hovedkomite, fordi den vil behandle både sjøterritorier, fiskerigrenser, økonomiske soner, kontinentalsokler, øygrupper, streder osv.

[126] I tillegg til disse tre komiteer har vi hatt visse uoffisielle arbeidsgrupper som har arbeidet med sentrale spørsmål. En gruppe under ledelse av Norge har arbeidet i nesten 2 år med hovedspørsmål som økonomiske soner, kontinentalsokler, havforurensning og sjøterritorier. Den kom fram til ganske betydelige resultater under møtene. Andre grupper har arbeidet med streder, øygrupper osv.

Det mønster som nå avtegner seg etter denne konferansen, er for det første at vi ikke under konferansen greide å komme fram til en traktattekst for havets folkerett. Vi oppnådde imidlertid en ganske betydelig framgang på alle områder, først og fremst fordi formannen i hver enkelt komite har utarbeidet utkast til traktattekster, slik at vi i dag for så vidt har et førsteutkast til en samlet traktat. Dette førsteutkast vil være et arbeidsgrunnlag for de videre diskusjoner i kommende konferanse.

Arbeidsutkastet vil som jeg nevnte, bli stilt til disposisjon i fornødent antall eksemplarer for komiteens medlemmer. Det er et meget omfattende traktatverk på 300-400 artikler og bortimot 150-200 trykksider.

I dette førsteutkast til traktat er bl.a. de kompromisstekster man har kommet fram til i den uformelle gruppen hvor Norge har hatt ledelsen, blitt tatt inn så godt som ordrett når det gjelder økonomiske soner og kontinentalsokler og i stor utstrekning også når det gjelder havforurensninger, slik at det arbeid som denne gruppen har gjort, på mange måter vil danne basis for de videre diskusjoner.

Når det gjelder tidsskjemaet framover, er beslutningen den at neste konferanse først kan holdes fra 29. mars–25. mai neste år. Samtidig har man imidlertid fått utviklingslandene mer eller mindre motvillig med når det gjelder muligheten for å holde nok en konferanse senere på sommeren neste år. Hvis dette lykkes – det vil jeg ikke uttale meg om, det avhenger mye av om utviklingslandene når vi kommer fram til det tidspunkt, er villig til og makter å ha en konferanse til – sikter man på å ha en avsluttende undertegningskonferanse på en ukes tid i Caracas neste år, slik at det er en viss sannsynlighet for at en undertegnet traktattekst kan foreligge i løpet av neste år.

Jeg vil gjerne her få skyte inn at selv om dette tidsskjema skulle kunne oppnås, og vi vil ha en traktattekst som er undertegnet, så innebærer ikke det at denne havrettstraktaten da trer i kraft. Som regel [127] vil en traktat først tre i kraft når statene eller i hvert fall et bestemt antall stater har ratifisert traktaten. Det tror jeg ikke vi kan regne med skjer i løpet av neste år. Derimot er det ganske klart at selv om den ikke blir bindende traktat fra første øyeblikk av, vil et slikt hoveddokument, en slik hovedlovgivning for havets folkerett, allerede fra første øyeblikk ha en indirekte rettsskapende betydning og selvsagt en meget stor politisk betydning. Jeg tror vi må regne med at i det øyeblikk en slik tekst foreligger, vil statene ta aksjoner og etterleve denne traktaten som om den fra første øyeblikk skulle være blitt en gyldig traktat.

Hvis vi så skal se på denne traktaten i lys av de norske problemer som vi står overfor, er det for det første på det rene at vi når det gjelder arbeidet i førstekomite, arbeidet med havbunnregimet og den internasjonale organisasjon til de store havdyp, ennå står foran ganske store politiske problemer. Det er to hovedstrømninger her, den ene hovedstrømning representeres av, kan man si, de to supermakter og kanskje et fåtall andre industrielle samfunn på den ene side og resten av deltakerne på den andre.

Kampen står her om hvor sterk den internasjonale organisasjon skal være, i hvor stor utstrekning denne organisasjonen skal kunne bestemme utviklingstakt, hvilke områder som skal åpnes for utnyttelse osv.

Her er det vel naturlig nok at supermaktene og en del høyere utviklede industrialiserte samfunn forsøker å redusere organisasjonens internasjonale kompetanse mest mulig, mens flertallet, derunder Norge, Sverige og for så vidt en rekke andre land i Vest-Europa, Canada, New Zealand, Australia, Island, går sammen i retning av å hevde at det nå gjelder å få en sterk organisasjon som kan styre denne utvikling.

Når det gjelder annenkomite, er kanskje utviklingen der enda mer interessant for så vidt gjelder norske problemer. Her avtegner det seg nå et meget klart bilde i retning av 12 miles sjøterritorier, forhåpentlig løsning av stredespørsmålene på en slik måte at den industrialiserte verden og stormaktene, supermaktene, kan akseptere de løsninger som vi her kommer fram til. Men det mest interessante aspekt i denne forbindelse er formodentlig 200 miles økonomiske soner. Her er det nå på mange måter hamret ut en kompromisstekst. Jeg vil ikke si at vi uten videre kan vente at dette blir den endelige tekst, men stort sett må man vente at vi her får et regime som i hovedtrekkene vil være det vi er kommet fram til nå. Det går ut på [128] at kyststatene skal ha rett til å etablere såkalte økonomiske soner. Disse økonomiske sonene skal ha en utstrekning på 200 nautiske mil fra de grunnlinjer som sjøterritoriet måles fra. I dette område skal kyststaten ha det man kaller suverene rettigheter til utnyttelse og utvinnelse av alle naturrikdommene, både mineralsressursene i og på havbunnen og de levende ressurser i havet. Det vil altså si at i prinsippet med økonomiske soner ligger det gjemt både en 200 miles fiskerigrense og for så vidt i prinsippet en 200 miles kontinentalsokkel. Kyststaten skal ha rettigheter her når det gjelder spørsmålet om ressursbevaring, beskyttelse av

fiskeartene. Kyststaten skal ha rettighetene til selv å bygge eller til å autorisere bygging av kunstige øyer, installasjoner osv. i dette område. Den skal ha visse rettigheter til å vareta det marine miljø i dette område og også for så vidt visse rettigheter når det gjelder vitenskapelige undersøkelser.

På den annen side har man i disse artikkeltekstene forsøkt i størst mulig utstrekning å vareta prinsippet om fri gjennomfart, for å beskytte skipsfarten og for så vidt også, kan man si, den militære gjennomfart. Denne fri skipsfart skal være en annen og mer utvidet rett enn den rett til uskyldig gjennomfart som i dag eksisterer i sjøterritorier. Et av hovedformålene med de økonomiske soner er å forsøke å få stoppet den alminnelige tendens som har vist seg i verden i dag til å utvide sjøterritorier til 200 nautiske mil, med de problemer som ligger gjemt i dette, og isteden få en spesiell sone hvor kyststatens berettigede interesser når det gjelder ressursene og miljøvernet tas vare på samtidig som verdens berettigede interesser i fri skipsfart blir ivaretatt. Det er en nyskapning både folkerettslig og utenrikspolitisk man står overfor.

Man har visse andre spørsmål som vi ennå ikke har fått løst tilfredsstillende. I hvilken utstrekning skal f.eks. nabostater, kystløse stater, stater som er såkalt geografisk vanskeligstilte, ha medrettigheter i en kyststats økonomiske soner? Det prinsipp som vi har forsøkt å hamre ut i denne uformelle gruppen jeg har nevnt, er at kyststaten når det gjelder fiskerettigheter, skal ha en forhandlingsplikt overfor visse stater, men ingen plikt til å inngå avtaler, man skal ha en plikt til å forhandle for å forsøke å finne fram til rimelige løsninger.

Det annet som avtegner seg, er det helt selvsagte at etableringen av økonomiske soner ikke skal hindre andre staters rett til og fra havet.

[129] Et tredje spørsmål som har vært reist av enkelte kystløse stater, er spørsmålet om slike stater også skal ha en viss rett til medutvinnelse av mineralressursene i en kyststats økonomiske soner. Der tror jeg utviklingen er ganske klar, at det ikke er snakk om at kyststatene vil gå med på en fellesrett til utvinnelse i kyststatens kontinentalsokkel.

Når det gjelder spørsmålet om økonomiske soner, kan det vel sies uten overdrivelse at det er et klart flertall i konferansen for økonomiske soner.

De stater som for så vidt går imot økonomiske soner, faller i to grupper. Det er en liten håndfull stater som i hvert fall foreløpig ikke vil akseptere selve tanken om økonomiske soner på 200 mil. De kan vel kort regnes opp som en del av de vestlige stater – Tyskland, Frankrike, Belgia, Nederland, muligens Italia.

De to supermakter har for lengst akseptert tanken. Japan har i det siste for så vidt også vært på gli og akseptert tanken.

I Vest-Europa er det her en klar konfliktsituasjon mellom Storbritannia på den ene side og de andre EF-landene på den andre. Under konferansen i Genève gikk Storbritannia meget sterkt inn for økonomiske soner på 200 mil, mens de andre EF-landene, under ledelse av Tyskland og også av Frankrike, gikk imot. Det var den første gruppen.

Den andre gruppen som har reservasjoner, er den gruppen jeg nevnte av kystløse stater og såkalt geografisk vanskeligstilte stater. Disse statene er i og for seg ikke imot prinsippet om økonomiske soner på 200 nautiske mil, men det de forlanger, er rettigheter, artikkeltekster som vil gi forholdsvis vidtgående rettigheter i de økonomiske soner. Foreløpig er de i hvert fall ikke fornøyd med den løsning som denne uformelle gruppen jeg har nevnt, har kommet fram til, nemlig at det skal være en forhandlingsplikt når det gjelder fiskerirettigheter, men i og for seg ingen absolutte rettigheter, og at eventuelle rettigheter må baseres på avtaler.

Hva vi her endelig kan komme fram til, er noe uklart. Vi skal være klar over at det er av avgjørende betydning for et endelig heldig utfall i konferansen at vi greier å finne fram til formuleringer som i hvert fall kan aksepteres av en del av de kystløse stater og en del av de geografisk vanskeligstilte stater. Forholdet er nemlig at det vel er helt på det rene at det [130] i annenkomite, som arbeider med dette spørsmål, er et flertall for økonomiske soner – bortimot 100 stater som vil stemme for. Det er i og for seg nok i denne underkomiteen, for her kreves bare alminnelig flertall. I plenum kreves derimot 2/3 flertall, dvs. at man må ha minst 100 stemmer for å hale traktatteksten i land. Hvis vi ikke får med oss en del av gruppen kystløse stater m.v., kan vi risikere ikke å oppnå dette 2/3 flertall.

Når det så gjelder det videre arbeid under konferansen, har jeg alt nevnt at det allerede er vedtatt et forslag om et nytt møte fra 29. mars–25. mai neste år i konferansen i New York, og at man også forhåpentlig får nok en sesjon i løpet av juli-august neste år.

For øvrig er det tanken å ha møter mellom sesjonene i uformelle grupper. I den gruppen hvor Norge er formann, har man for så vidt tenkt å ha tre møter, hvis det er tilstrekkelig interesse for det. Et møte er berammet alt til 25. august i Genève, og skal vare i 2 uker, hvor man skal forsøke å finne fram til kompromisstekster når det gjelder havforurensninger og vitenskapelige undersøkelser. Et annet møte i denne gruppen er for så vidt tentativt berammet til november måned i New York. Der har man tenkt å behandle visse spørsmål angående annenkomite, spørsmålet om definisjoner av kontinentalsoklers utstrekning og innholdet av rettighetene, kanskje ta opp igjen visse problemer i forbindelse med økonomiske soner, særlig forsøke å finne kompromisser når det gjelder kystløse stater og geografisk vanskeligstilte stater, stredeproblematikken, kanskje også øygruppeproblematikken. Det er også tentativt tenkt et tredje møte i januar-februar neste år, hvor vi muligens skal se på de spørsmålene som hører under førstekomite, dette med havbunnregime og en ny internasjonal organisasjon.

For øvrig kan jeg nevne at på konferansens siste dag kom konferansens president, Amarasinghe, med en meget sterk appell til deltakerstatene om ikke å gå til ensidige utvidelser før neste konferanse var avholdt. Dette var i og for seg en generell appell, slik at den i og for seg i prinsippet gjelder alle tiltak. Konkret nevnte han særlig problemene med de store havdyp og henstilte at man ikke forsøkte å okkupere store havdyp og begynne med en utvidelse på de store havdyp før neste konferanse.

Til slutt kan jeg nevne at det opplegg som vi videre har tenkt oss når det gjelder den norske forhandlingssituasjon, er at man nå i første omgang – det [131] starter allerede til uken – skal ha en forhandlingsrunde hvor vi diskuterer mer generelt spørsmålene slik de fortoner seg etter havrettskonferansen.

Jeg nevnte vel i den forrige orientering i komiteen at det er nærliggende muligheter for at Canada, USA, Mexico, muligens Storbritannia og vel forholdsvis klart også Island vil opprette økonomiske soner, kanskje i løpet av dette året. Man vet ikke om presidentens appell her kan ha forandret situasjonen, men etter en del underhåndsdrøftelser og etter en del henvendelser fra disse landene pluss USSR vil den norske delegasjon sette seg ned og bl.a. tenke litt på hvordan man nasjonalt skal utforme innholdet av økonomiske soner, bl.a. hvorledes en nasjonal lovgivning burde utformes. Jeg tenker litt på spørsmålet om samordnete aksjoner, kanskje et tidspunkt for utvidelse, enten det nå blir til 50 mil eller 200 mil, og så ta opp en prinsippdiskusjon med disse landene om disse spørsmålene for å få orientert seg om den utenrikspolitiske situasjon. En regner med en forhandlingsrunde som vil begynne den 26. mai i Moskva, etter invitasjon fra fiskeriministeren der, og vi vil formodentlig fortsette med drøftelser om dette med Island i Oslo under den islandske statsministerens besøk. I begynnelsen av den uken som starter 9. juni vil vi formodentlig få drøftelser i London. Så regner vi med drøftelser med Canada, USA og for så vidt også med Mexico muligens i første eller annen uke av august.

Formannen: På komiteens vegne takker jeg havrettsministeren for redegjørelsen og gir straks ordet fritt.

[132] **Ottar Brox:** Eg vil gjerne spørre om det som no har hendt under konferansen i Genève, etter havrettsministeren si vurdering gir grunn til å endre eller modifisere opplegget for løysinga av fiskerigrensespørsmålet, m.a. framdrifta av dette i 1975, eller om vi framleis kan rekne med at opplegget frå september i fjor gjeld.

Formannen: Ønsker flere å stille spørsmål før havrettsministeren slipper til igjen? Hvis ikke kan havrettsministeren kanskje svare med det samme.

Statsråd Jens Evensen: Jeg tror det er vanskelig å gi noe svar på dette før vi i hvert fall har hatt diskusjonene i Moskva og London og muligens også med Island. Jeg har anbefalt overfor Regjeringen at vi først tar spørsmålet opp til diskusjon i Regjeringen når vi har hatt denne åpningsrunden, og at vi da muligens supplerer våre syn etter forhandlingsomgangen med Canada og USA. Det som i hvert fall for meg fremstiller seg som mer og mer klart, er at de spørsmål som avtegner seg, må søkes løst ved forhandlinger. Jeg tror at enten det blir 50 mils soner eller 200 mils soner har den siste konferansen enda klarere enn før avtegnet den utenrikspolitiske betydning og virkning av disse utvidelsene, slik at man må velge forhandlingsveien,

Fellesmøte fredag den 23. mai 1975 kl. 09.00

og den skal bli drevet så intenst som mulig. Men jeg tror det er i hele Norges interesse at man her forsøker å finne effektive og fredelige løsninger både i relasjon til våre østlige naboer og ikke minst i relasjon til våre vestlige, slik at det ikke utvikler seg f.eks. en handelskrig med EF.

Karl Klevstad: Jeg la merke til at statsråden sa at kontinentalsokkelen ville strekke seg til en 200 miles grense. Er det brakt klarhet i at det ikke vil følge f.eks. 500 meters havdybde?

Berge Furre: Er det då slik å forstå at også disse andre landa som havrettsministeren nemnde – Mexico, Canada m.v. – som truleg vil setja i gang med økonomiske soner i år, at dei også satsar på ei forhandlingsline liksom den havrettsministeren tenkjer seg for Noreg?

[133] **Statsråd Jens Evensen:** Når det gjelder spørsmålet om kontinentalsokkelens utstrekning, var jeg dessverre ikke tilstrekkelig utførlig. Det er helt på det rene at det aksepteres at kyststaten skal ha kontinentalsokkel ut til 200 nautiske mil. På den annen side er det ennå et åpent spørsmål om land som har en kontinentalsokkel som går utenfor 200 nautiske mil, også skal ha rett til denne. I denne gruppen hvor Norge er formann, er det vel stort sett en tendens i retning av å akseptere at en kontinentalsokkel kan gå utenom 200 nautiske mil når det er en naturlig fortsettelse av landmassene.

500 meters dybden er ikke nevnt. Det som er nevnt, er den såkalte kontinentale margin. Det er betydelig lenger ut og betydelig dypere enn 500 meter. Det er et av de spørsmålene vi vil forsøke å ta opp i denne uformelle gruppen i november måned, og se om vi kan greie å definere kontinentalsokkelens utstrekning utenfor 200 miles økonomiske soner.

Når det gjelder spørsmålet om de andre land vil velge forhandlingslinjen, kan jeg ikke nå uttale meg om det. Vi har jo sett av enkelte islandske erklæringer at de formodentlig vil gå til ensidige utvidelser. Jeg vet ikke om de har endret på dette. Jeg kan ikke uttale meg om Canada, USA og Mexico, annet enn at det er allerede visse forhandlinger løpende der. Norge står jo av mange grunner i en helt spesiell stilling. Vi har på den ene side Barentshavet, som enten man liker det eller ei er nøkkelen til det man kanskje fortsatt kan kalle terrorbalansen. På den annen side har vi forholdet til EF-landene som også taler for at vi her forsøker å forhandle oss fram. For det tredje er det ganske klart at norske fiskere har så godt som like stor interesse av f.eks. å fiske på visse områder i det østlige Barentshav og i visse områder utenfor Englands kyster som de sovjetiske og britiske fiskere har når det gjelder norsk farvann, slik at det her vel bør være en oppfordring til å finne fram enten til overgangsrettigheter eller til gjensidige fiskerettigheter på noe lengre sikt. Det må utformes nærmere når vi har vurdert denne situasjonen, men det må basere seg på avtale mellom disse nabostatene.

Arne Kielland: Kan jeg få lov til å gå videre på Berge Furres spørsmål, og kanskje stille spørsmålet slik: Vil Norge i forhandlingene [134] med Canada og USA på ettersommeren ta sikte på å henge seg på amerikanerne og kanadierne, eller primært ta sikte på å forsøke å forhindre at de foretar ensidig utviding med sikte på eventuelt senere å foreta felles handling? Det er et ganske viktig spørsmål. Og det andre i tilknytning til det: Etter det Jens Evensen nå sier, er det ikke riktig å si at den hovedretningslinje han og Regjeringen vil ta sikte på, er nå å starte forhandlinger med sikte på at en kan utvide til 50 eller 200 mil etter at Caracas-konferansen eventuelt er ferdig høsten 1976? Er ikke det med rene ord det som nå er arbeidslinjen?

Statsråd Jens Evensen: Når det gjelder det første spørsmålet, er det ikke Regjeringens hensikt å henge seg på noe som helst eller noen som helst. Det er tvert imot de andre landene som har bedt Norge komme med forslag, fordi Norge har hatt en forholdsvis ledende stilling i denne konferansen. Så er det noen som henger seg på, er det andre og ikke Norge.

Spørsmålet om Regjeringen tar sikte på å gjøre noe først etter forhandlingene i Caracas i 1976, er heller ikke riktig. Regjeringen tar sikte på å gjøre noe snarest mulig. Man kan si at det er to problemer som står uløst. For det første: Når vi har foretatt denne sonderende runden, skal man da fastholde 50 mil eller skal man forsøke å oppnå mer med en gang – 200 mil? Det er en personlig tanke jeg har, Regjeringen har ikke tatt standpunkt til den, jeg vet ikke engang dens reaksjon på en slik tanke. For det andre har vi her forhandlinger foran oss. Jeg tror ikke at vi kan make å gjennomføre noe som helst ved ensidige tiltak, både fordi det er utenrikspolitisk vanskelig, kanskje umulig, og fordi vi ikke greier å håndheve slike tiltak over så enorme områder med mindre vi får andre med på det.

Jeg kan ikke garantere noe med hensyn til hvilke tidsfrister vi kan greie å holde oss innenfor. Vi har alt startet forhandlingene og skal søke å gjennomføre dem så raskt som mulig. Det jeg mener må være hovedhensynet i en så enormt alvorlig sak, er at vi finner fram til løsninger som er til Norges beste, og jeg synes da at vi ikke må se partipolitisk på dette spørsmål, alle må gå sammen her for å finne de beste løsningene for hele landet. Det er ikke riktig at vi – ikke engang jeg personlig – tenker på å skyve dette ut til etter Caracas-forhandlingene. Men jeg kan ikke si noe om hvordan det går, det er mye av et forhandlingsspørsmål.

[135] **Karl Klevstad:** Statsråd Evensen sa at det var de andre landene som henger på Norge. Men hvis f.eks. Canada, USA, Mexico går til ensidig utvidelse og vi samtidig har presset fra de norske fiskere, kan vi bli nødt til å henge oss på. Hvordan skal vi stille oss hvis vi kommer i en pressituasjon?

Statsråd Jens Evensen: Skulle det skje et skred av utvidelser, står man i Barentshavet spesielt overfor en meget vanskelig situasjon. Det kan føre til at hele

Fellesmøte fredag den 23. mai 1975 kl. 09.00

verdens moderniserte trålerflåte samles i Barentshavet og kanskje konsentrerer seg om å forsøke å fiske opp det den kan mens det ennå er noe fisk. I så fall mener jeg det er nødvendig med tiltak. Utover det vil jeg ikke drive med hypoteser.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet, og jeg erklærer dermed denne del av møtet for avsluttet.

Som jeg nevnte innledningsvis, ønsker utenriksministeren å legge et par saker fram for den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite. Det betyr at de medlemmer av fiskerikomiteen som ikke er medlem av den utvidede, kan bli dimmitert om de selv ønsker det.

De sakene utenriksministeren har ønsket å legge fram for komiteen, gjelder så vidt jeg skjønner begge Vietnam, og jeg gir da straks ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Det ene er spørsmålet gjelder de såkalte Subud-flyktingene som det har vært en del skrivning om i avisene, og hvor Regjeringen har fått en del henvendelser om å ta seg av denne gruppen på 29 flyktinger.

Det opplegg Regjeringen er kommet fram til, og som jeg gjerne vil referere for den utvidede utenrikskomite, er at vår utsendte medarbeider – hadde jeg nær sagt – i Vietnam, underdirektør Edwardsen, vil bli bedt om å rette en henvendelse på høyest mulig plan i det thailandske utenriksministerium for å få bekreftet at denne [136] gruppen på 29 flyktinger ikke vil bli sendt tilbake til Sør-Vietnam. For det annet vil han samtidig be om at norske myndigheter blir holdt underrettet dersom de thailandske myndigheter på et senere tidspunkt likevel skulle planlegge å sende disse flyktingene tilbake. Hvis underdirektør Edwardsen skulle få en slik beskjed, er hans instruks at han straks skal underrette Utenriksdepartementet som skal vurdere situasjonen, og hvis det skulle oppstå en slik situasjon at det ikke er tid til å underrette departementet eller ta ny kontakt med Oslo, er ambassaden i Bangkok befullmektiget til å avgi den nødvendige garanti for at Norge inntil videre påtar seg ansvaret for disse 29 flyktingene.

Når det gjelder de andre flyktingene, har man foretatt undersøkelser av dem og hatt samtaler med dem, og det virker som mellom 50 og 60 av disse 83 er innstilt på å komme til Norge.

[137] **Kåre Kristiansen:** Det var et spørsmål i forbindelse med de 29 – jeg har hatt en del henvendelser fordi jeg er saksordfører for kapitlet om flyktingehjelp på Sosialdepartementets budsjett. Vi har nå til behandling en proposisjon hvor, så vidt jeg skjønner, det meste av det beløpet foreslås disponert til andre formål enn dette.

Mitt spørsmål er: Har det vært drøftet å la de 29 eller de av dem som måtte ønske det, få komme til Norge? Hvis den tanken har vært tatt opp, eller hvis det kan bli aktuelt senere – vil man da ha budsjettmessig dekning for å gjøre noe for dem, slik det nå er? Jeg tenker på at Stortinget oppløses den 13. Eller hvorledes står dette,

burde man eventuelt i forbindelse med innstillingen til den proposisjon som vi nå behandler, foreta seg noe i denne anledning?

Kåre Willoch: På grunnlag av det jeg har lest i aviser, trodde jeg at Norge hadde stillet en slags garanti. Og jeg må få spørre hvorfor man ikke ordnet det spørsmålet med en gang. Hva er det man har i sinne med å utsette garantistillelsen?

Arne Kielland: Det gjelder både de 83 og de 29 som her er omtalt. Jeg kjenner ikke så mye til den siste gruppa. Men jeg vil iallfall fremholde at jeg syns det må være riktig av Utenriksdepartementet å praktisere den leveregel at en overfor de flyktingene som åpenbart ikke har noe å frykte ved å vende hjem, forsøker å påpeke at det for dem sjøl kanskje er det beste å reise hjem. Det betyr ikke at jeg for min del setter meg imot eller vil være med på å forhindre at Norge kan være åpent for en del av dem som likevel ønsker seg vekk.

Men jeg vil også si at hvis det blant de 83 eller blant de 29 fins tilfeller av personer med høyt ansvar i den administrasjon som satt, kan jeg ikke se noen rimelig grunn til at vi skal stille oss særlig positivt til å gi dem politisk asyl i Norge.

Jakob Aano: Eg vil berre føya til det siste som Kielland sa, at vi må i alle fall passa på at vi ikkje kjem i same stilling som Sverige då dei utleverte dei baltiske flyktingane etter andre verdskrigen.

[138] **Kåre Willoch:** Jeg vil benytte anledningen til å ta den skarpeste avstand fra Kiellands utleveringstendenser.

Odvar Nordli: For ordens skyld: Jeg går uten videre ut fra at det her ikke blir spørsmål om noen form for tvangsflytting av flyktinger til Norge. Jeg går ut fra at dette gjelder mennesker som ønsker å komme til Norge ut fra en personlig vurdering av både sin egen stilling og andre forhold. Og det å drive noen slags granskning overfor mennesker som er i denne situasjonen, vil jeg meget sterkt advare mot.

Berge Furre: Eg vil gjerne ha ein liten merknad til det. Eg er ikkje så redd for at vi skal koma i same stilling som Sverige gjorde med dei baltiske flyktingane. Eg er meir redd for at vi skal koma i den same stilling som Argentina kom i overfor Noreg etter krigen då krigsforbytarar rømde frå Noreg til dette landet.

Eg såg at ein leiande talsmann for Saigon hadde uttalt at det kanskje ikkje ville bli nødvendig med noka rettsoppgjerd i Saigon, fordi krigsforbrytarane stort sett hadde flykta. Eg må seia at det må vel også for andre parti enn vårt representera eit moralsk og eit politisk problem dersom folk med slik bakgrunn skulle vera å finna blant desse flyktingane. Eg går ut fra at deira bakgrunn ikkje er og ikkje kan vera likegyldig for oss.

Formannen: Det begynner å bli vanskelig for formannen å administrere denne debatten. Det er åpenbart to ting som foregår her. En del representanter har stilt spørsmål til utenriksministeren som han ennå ikke har fått anledning til å besvare, mens det samtidig har utviklet seg en intern diskusjon i komiteen. Jeg vil nødig foreta noe tvangsinngrep her, men vil bare stille spørsmålet om vi ikke snart bør slippe utenriksministeren til. Det er mulig han kan gi opplysninger eller komme med vurderinger som kan ha betydning for den debatt som åpenbart vil følge. Det er imidlertid enda to som har bedt om ordet i denne runden, og vi kan vel slippe dem til først.

[139] **Kåre Willoch:** Kiellands bemerkninger, sammenholdt med Fures bemerkninger, gir inntrykk av at man der mener at krigsforbrytere og deltagere i den tidligere administrasjon i Sør-Vietnam er omtrent det samme. Det må være klart at Norges holdning til flyktninger ikke kan baseres på slike resonnementer.

Politiske flyktninger, folk som har grunn til å frykte forfølgelse i sitt hjemland på grunn av politiske oppfatninger, må selvfølgelig ha adgang til Norge, og uansett om det dreier seg om flyktninger fra et regime i Sør-Vietnam eller i Chile, må de behandles på like fot.

Kåre Kristiansen: Det var for det første noe av det samme som Willoch sa. Jeg går ut fra at de personer det her gjelder, enten de hører til blant de 83 eller de 29, er mennesker som kommer inn under FNs kommisjon for flyktninger, eller som står i hva man kan kalle en lignende stilling. Det er det som er avgjørende her.

Men ellers, på bakgrunn av den etter min oppfatning forferdende uttalelse som her er kommet fra SV-hold, har jeg lyst til å spørre:

Jeg har fått opplyst at disse 29 selv mener at deres liv står i fare dersom de blir sendt tilbake. Har utenriksministeren noen opplysninger om realiteten i det? Deres organisasjon, som er en verdensomspennende organisasjon, har i hvert fall gitt klart uttrykk for at det vil være tilfelle.

[140] **Utenriksminister Knut Frydenlund:** Når det gjelder representanten Kåre Kristiansens spørsmål om den budsjettmessige dekning, har Regjeringen et udisponert beløp på 3 mill. kr av bevilgningen på 30 mill. kr til flyktningarbeidet, og man må vurdere om det kan komme inn under denne posten.

Så var det spørsmålet fra representanten Willoch om hvorfor vi ikke gir denne garantien med en gang. Når vi ikke har gjort det, er det fordi vi mener at hvis denne flyktninggruppen på 29 kan være i Thailand, er det tross alt bedre for dem enn å komme til Norge. Det er mer naturlig for dem rent klimamessig og miljømessig å bo i Thailand enn å bo i Norge. Men hvis det blir bestemt at de skal utleveres, vil denne garantistillelse bli levert, og da kommer altså det forhold inn som hr. Kåre Kristiansen spurte om. Vi har hørt, men vi har faktisk ikke nok opplysninger om det, at disse flyktningene betrakter seg selv som en meget utsatt gruppe dersom de skulle bli sendt tilbake.

Representanten Kielland bad om at vi måtte påpeke overfor flyktningene at de bør reise hjem. Nå tror jeg ikke det ville gjøre noe inntrykk på de 29 det her gjelder, for de er nokså bestemt på ikke å reise hjem. Det som er instruksene til våre representanter i Bangkok nå, er at hvis de merker at noen av flyktningene – de har jo systematiske samtaler med dem – kunne tenke seg å reise hjem, skal de være dem behjelpelig med det.

Hr. Odvar Nordli pekte på at man ikke må tvangsflytte flyktninger til Norge. Den samme betraktning har vi vært inne på. Vi vil hjelpe dem som vil reise til Norge, men vi ser klart at for vietnamesere vil dette bety et fremmed miljø, et miljø nokså forskjellig fra det de er vant til. De sørvietnamesere som var ved den tidligere ambassade her i Oslo, har f.eks. sagt at de vil reise til Paris på grunn av at det der er et miljø som passer dem bedre.

Blant de 83 vi har ansvaret for i Bangkok, er det en rekke som har sagt at de vil reise til Amerika, og vi står da i kontakt med amerikanske myndigheter om det. Det er også 8-10 av dem som gjerne vil reise til Frankrike, og vi forsøker å bistå dem gjennom kontakt med de franske myndigheter for å få dem inn i Frankrike.

Formannen: Kan vi da sette punktum for dette spørsmål og gå over til det neste, som så vidt jeg skjønner, også gjelder Vietnam? –

[141] **Utenriksminister Knut Frydenlund:** Ja, det gjelder bistand til Sør-Vietnam og har sammenheng med det brev som ble sendt til utenrikskomiteen den 14. mai i år, hvori Regjeringen opplyste at den ville komme tilbake til disponeringen av de midler som ennå ikke er brukt i Sør-Vietnam.

Situasjonen er, som representantene kjenner til, at det over statsbudsjettet for 1975 ble bevilget 60 mill. kr. til bilaterale bistandstiltak i Vietnam, med 1/3 på hver av partene. Bevilgningene til Nord-Vietnam og PRR er allerede disponert. Når det gjelder Sør-Vietnam, står det til rådighet en ubenyttet bevilgning på 10 mill. kr. fra 1973 i tillegg til inneværende års bevilgning på 20 mill. kr. Det ble forhandlet i Saigon i februar i år om bruken av disse midler, og utfallet var at det skulle bli satt opp en spesifisert vareliste. I og med at man nå har fått dette skiftet i Sør-Vietnam, er det Regjeringens forslag at det tas kontakt med den nye regjeringen i Sør-Vietnam om disponeringen av disse 30 mill. kr. Regjeringen vil foreslå å stille de 30 mill. kr til disposisjon for den nye regjeringen, ut fra den betraktning at de går inn i den gamle regjeringens rettigheter og plikter.

Formannen: Men det var jo et spørsmål av formell karakter her. Det var i hvilken form dette skulle kunne skje. Det har tidligere vært pekt på den omstendighet at Stortinget tar sommerferie fra 13. juni. Er det Regjeringens hensikt å legge dette fram for Stortinget i noen form før disponeringen kan skje, eller hvilke filosofier er det Regjeringen har i så måte?

Utenriksminister Knut Frydenlund: Det beste er om Regjeringen kan legge fram en proposisjon om dette i statsråd førstkommande fredag, og denne kan passes inn med Stortingets behandling av omfordelingsproposisjonen. Men her kjenner jeg ikke tidsfaktoren.

Formannen: Innstilling til omfordelingsproposisjonen ligger klar til avgivelse. Hensikten er å avgi den i komiteen i dag.

Jeg må nesten spørre president Stray om det finnes noen mulighet for å få utsettelse, for da vil man vel oversitte fristen for avgivelse av innstillinger?

[142] **Svenn Stray:** Ja, det er jo ille nok. Nesten enda verre er det at det vel egentlig ikke er timer i selve Stortinget til noen ytterligere saker.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Kan jeg få stille et spørsmål til presidenten, som jeg selvfølgelig skulle ha kjent svaret på selv:

Kan det i denne saken være tilstrekkelig at Utenriksdepartementet sender et brev til utenrikskomiteen? Da kan jeg i så fall gjøre det i dag.

Odvar Nordli: Jeg synes det er så vesentlig at vi kan gi den hjelp vi er i stand til å gi, i tide at jeg må så innstendig jeg kan, be om at formelle vanskeligheter eller hensynet til Stortingets stramme arbeidsprogram framover ikke skal stille seg i veien for dette.

For meg fortøner denne sak seg som meget kurant, og det må være mulig å finne fram til en form for behandling – enten en rask behandling i komite og storting, eller at Regjeringen føler det slik at den har de fullmakter som er nødvendige – for at vår hjelp ut fra de økonomiske muligheter vi har, skal kunne gis i tide.

Finn Gustavsen: Forstår jeg det rett, er det snakk om at den nye regjering i Saigon skal få det samme som den tidligere regjering i Saigon skulle ha fått, og da synes jeg det må være helt kurant at Regjeringen ordner det.

Formannen: Det ville jo vært det greieste, men utenriksministeren antydte et brev. Kan det sendes komiteen uten at man har fått fullmakt i statsråd eller ved kongelig resolusjon? I så tilfelle kan vi jo bare vente et par dager med å avgi omfordelingsinnstillingen.

Kåre Willoch: Jeg er selvfølgelig enig med hr. Odvar Nordli i at man ikke må la formelle spørsmål hindre viktige, reelle disposisjoner, men situasjonen er ikke så prekær her i Stortinget at man ikke kan ta en time til å overveie de forskjellige standpunkter og komme frem til en akseptabel saksbehandling. Jeg synes det er vanskelig å ta standpunkt til denne side av saken over bordet uten noen som helst forberedelse.

[143] **Arne Kielland:** Jeg vil slutte meg fullt ut til det hr. Odvar Nordli sa. Jeg er også enig i det hr. Kåre Willoch nå sist sa. Jeg kan ikke skjønne annet enn at vi må kunne avslutte debatten om dette nå og ta det opp i utenrikskomiteen. Den skal jo straks møtes. Det har ikke kommet fram noen protester her mot en slik ompostering som antydnet. I tilfelle hadde vi vel hørt det. Jeg kan ikke skjønne annet enn at det saksmessig er kurant, og at vi kan finne en form og få det spørsmålet unna før vi går fra hverandre.

Formannen: Kan vi avslutte her? –

Som hr. Kielland allerede har indikert, skal utenrikskomiteen holde et møte umiddelbart etterpå dette, og det ville kanskje være greit om utenriksministeren og ekspedisjonssjef Knut Hedemann ville følge med, slik at vi muligens sammen kunne finne en løsning på denne floken.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Før møtet slutter vil jeg bare få stille et spørsmål til medlemmene av den utvidede.

I departementet har vi gjennom en tid nå arbeidet med en større oversikt over Norges forhold til Sovjetunionen. Vi forsøker her å trekke opp de enkelte sektorer i dette forholdet for å se disse i sammenheng ut fra det faktum at vi må utvikle en helhetspolitikk overfor Sovjetunionen fordi vi etter hvert involveres med denne stat på så mange områder. Dette har vært til behandling i Regjeringen. Det gjelder ingen konkrete, aktuelle saker, men mer generelle politiske vurderinger, og mitt spørsmål er om den utvidede har tid til eller behov for å ta noen debatt om dette nå i vår, eller om den vil foretrekke å vente til høsten?

Formannen: Jeg vet ikke hvor en skulle finne den tiden hen. Jeg tror vi må se på det. Det kan nok ikke diskuteres her nå.

Jeg vil takke for frammøtet, be om at papirer blir fjernet og erklære møtet for hevet.

Møtet hevet kl. 10.05.